

▲ ในโบสถ์ประดิษฐานพระโคตมพุทธเจ้าของวัดโทไดจิ

กัญญา สัตบุรุษ

พุทธผสมจีนโตของผู้ปั้น "ซูนิเอะ" พิธีปวารณาตนของพระสงฆ์วัดโทไดจิ ฮารา

โทไดจิ เป็นวัดเก่าแก่ ศูนย์กลางพุทธศาสนานิกายเคงงงชู สร้างโดยจักรพรรดิโซมุ (ครองราชย์ระหว่างปีค.ศ.724-749) ในสมัยที่นาราคือเมืองหลวงของประเทศ มีพระ วิโรจนา หรือ "โคบุทสึ" เป็นพระประธาน แม้วัดจะถูกเพลิงไหม้เสียหายสองครั้งใหญ่ๆ ด้วยกัน ทั้งโบสถ์โคบุทสึเอง และวิหารใหญ่น้อยที่เรียงรายอยู่รอบๆ ก็สามารถสื่อถึงความศรัทธาของผู้คนในอดีต ต่อศาสนาพุทธที่เริ่มเข้ามาเผยแพร่ในประเทศผ่านทางประเทศจีน และเกาหลีราวศตวรรษที่ 6 ได้อย่างดี

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าพุทธญี่ปุ่นนั้นเป็นพุทธแบบมหายานิกายที่แยกเป็นนิกายใหญ่เล็ก ราว 13 นิกาย (ซูยะ) และยังเป็นพุทธที่มีพิธีกรรม และความเชื่อในเทพเจ้าแบบลัทธิ ชินโตผสมผสาน ต่างไป

▲ ไม้ปัดกวาดคอปเพลิงที่ผู้เขียนได้รับแจกมา ปลายไม้มีตราประทับ "วิหารนังทสึโด"

จากมหายานิกายของจีนหรือเกาหลี หนึ่งในพิธีกรรมดั้งเดิมที่ดำเนินมาต่อเนื่องทุกปี โดยปีนี้เป็นปีที่ 1267 คือ พิธี "ซูนิเอะ" ของวัดโทไดจิ ในจังหวัดนารา

ทุกๆ ปีจากวันที่ 1-15 มีนาคม ที่วิหารนังทสึโด (แปลตรงตัวได้ว่าวิหารในเดือนกุมภาพันธ์) บนเนินเตี้ยๆ ด้านขวามือของโบสถ์โคบุทสึเอง จะมีพิธี "ซูนิเอะ" หรือพิธีปวารณาตนของพระสงฆ์ 11 รูป (แรงเงียวชู) ที่ได้รับการคัดเลือกมาบำเพ็ญศีลตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ทั้งนี้เพื่อภาวนาให้บ้านเมืองสุขสงบธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ โดยเริ่มจากพิธีสุดดิบที่เรียกว่า "เบคคะ" (ไฟพิเศษ) ในคืนวันที่ 20 จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ก่อน ระหว่างนั้นพระแรงเงียวชูทุกรูปต้องมาใช้ชีวิตร่วมกันที่กุฏิเบคคะโบ ลงโบสถ์ปวารณาตน ร่วมกันพับดอกทศบุทากิ (คาเมลเลีย) 400 ดอก กิ่งลูกนั้นแดง 50 กิ่ง ตามด้วยการ ทำข้าวเหนียวโมะจิ 1,000 ก้อนเพื่อถวายพระพุทธรูปในโบสถ์ และวิหารต่างๆ ของวัด โดยมีกฎเหล็กว่าต้องไม่ใช่ไฟจากที่อื่น ยกเว้นไฟที่ตนเองก่อจากการใช้หินตีให้เกิดเชื้อไฟเท่านั้น ผู้รู้อธิบายว่าพิธีเบคคะนี้น่าจะมาจากความเชื่อดั้งเดิมของชินโตที่รังเกียจสิ่งอัปมงคล (เคงงาเระ) ที่อาจปนมากับไฟจากที่อื่นๆ ในชีวิตประจำวัน พิธีดังกล่าวนี้ไม่พบในพุทธศาสนามหายานิกายของจีนหรือเกาหลี คงมีรากฐานมาจากความเชื่อดั้งเดิม ของคนญี่ปุ่นเอง

หลังจากนั้น ในวันที่ 26 พระพุทธรูปจะชำระล้างร่างกาย เปลี่ยนนิจวรเป็นนิจวรกระดาษ และระหว่างจำวัดที่กุฏิเบคคะโบ ก็จะนั่ง อยู่แต่บนเสื่อทေးชิมาโกะระท่ามกลางความมืดมิด ไม่พูดอะไรที่ไม่ เกี่ยวกับพิธีกรรม งคจิบน้ำร้อนหรือน้ำชา ไม่ลงเดินเหยียบพื้นดิน

วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 27 พระพุทธรูปจะช่วยกันเสียบดอกทศุปะกิ บนกิ่ง วันนี้จะได้รับอนุญาต ให้สวมเสื้อสีดำทับด้านบนเสื้อกระดาษ ได้อีกชั้นหนึ่ง ตกค่ำก็จะฝึกซ้อมเป่าสังข์ และฝึกสวดมนต์โซเมียว่วม กัน ก่อนที่จะย้ายไปหลบนอน และพิจารณาตนในพิธี "ซุนิเอะ" ซึ่งเป็นพิธีจริงที่วิหารนิงทสึโดจากวันรุ่งขึ้นจนถึงเสร็จสิ้นพิธีในวันที่ 15 มีนาคม

พิธี "ซุนิเอะ" เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ "โอะมิซุโทะริ" (พิธี ตักน้ำศักดิ์สิทธิ์) มีต้นกำเนิดในปี 751 เมื่อพระสงฆ์ยอดลูกศิษย์เอก ของพระโรเบนเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดโทโดจิ ไปฝึกวิปัสสนาในถ้ำ บนเขาคาสาจียามะ และได้ไปพบบรรดาเทพยดากำลังทำพิธี บวงสรวงขอประทานอภัยที่ได้ล่วงเกินจากพระโพธิสัตว์ จึงดำริจะทำ พิธีดังกล่าวในโลกมนุษย์ด้วย โดยเริ่มจากปีรุ่งขึ้นที่วิหารนิงทสึโดที่ได้ สร้างขึ้นมาใหม่เพื่อประดิษฐานพระโพธิสัตว์ 11 พักตร์

พิธี "ซุนิเอะ" นี้เริ่มจากกระบวนพระสงฆ์ทั้ง 11 รูปพร้อม "โดจิ" หรือคนดูแลรับหน้าที่ต่างๆ ในพิธีกรรมรวม 30 คนเริ่มทยอย

▲ โดจิกำลังแจกไม้ปักกรอบคบเพลิงให้กับผู้ที่มาคอยชมด้านล่างวิหาร

▲ คบเพลิงโอะโทมัทสึอันที่ 1 และ 2 ถูกแบกขึ้นไปจากบันได เริ่มปรากฏที่ หน้าระเบียงวิหารฯ

▲ โอะโทมัทสึในค่ำวันที่ 14 ถูกจัดเรียงไว้หน้าบันไดด้านทิศเหนือของ วิหารนิงทสึโดเป็นจำนวน 10 อัน

ขึ้นบันไดหินโอบะโรอิทางทิศเหนือของวิหาร ตรงไปยังกุฏิชั้นโทะกุโตะ เมื่อนาฬิกาบอกเวลาเริ่มต้นของเช้าวันที่ 1 มีนาคม หลังจากนั้น พระซุชิ (ผู้เชี่ยวชาญไสยศาสตร์) หัวหน้าคณะจะทำพิธีปิดเป่าไล่สิ่ง ไม่ดีงามด้วยไม้โกะเฮที่พันด้วยกระดาษขาว ก่อนที่จะเริ่มรับศีล 8 (นอกจากศีล 5 แล้ว อีกสามข้อคือ ห้ามฉันหลังเที่ยง ห้ามเที่ยวชม การละเล่น และห้ามนอนหรือนั่งบนฟูกหรืออาสนะที่หุงหาว) สวดมนต์ และเข้าไปในวิหารที่มีพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรประดิษฐานอยู่ ทั้งพระสงฆ์ และโดจิผู้ดูแลจะช่วยกันทำความสะอาดวิหาร ถวาย เครื่องเซ่นที่เพิ่งทำเสร็จ ใหม่ๆ ในช่วงกลางวัน พอตกค่ำก็พากัน ขึ้นบันไดไปสวดมนต์ และบำเพ็ญศีลเพื่อขอประทานอภัย และขอให้ เกิดความสุขสงบ ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ในวิหารนิงทสึโดอีก เช่นนี้ทุกค่ำคืน

ระหว่างวันที่ 1-14 จากราวหนึ่งท่มตรง โดจิจะแบกคบเพลิง ยักษ์ (โอะโทมัทสึ) 10 อันที่ ทำจากไม้ และกิ่งสนยาวราว 6 เมตรหนัก 60 กิโลเดินนำหน้าพระสงฆ์แต่ละรูปๆ เพื่อส่องทางตามบันไดให้ ทุกคน ไม่ก็วินาทีหลังจากนั้น ก็ออกไปสี่สั้มเป็นลูกกลมท่ามกลาง ความมืดจะมาปรากฏที่หน้าระเบียงวิหารที่ละลูกๆ ยามเมื่อโดจิวิ่ง บนระเบียงจากซ้ายไป ขวาพร้อมหมุนคบเพลิงเร็วๆ บนระเบียง ลูกไฟ

- ▲ พระโคบุตรในค่ำคืนที่ 15 สิงหาคม อันเป็นวัน ประกอบเทศกาลโออิง ▲ โคมกระดาษเพื่อรับและส่งดวงวิญญาณใน เทศกาลโออิง หน้าต่าบนของโบสถ์จะถูกเปิด กว้าง ให้ชมพระพักตร์ของหลวงพ่โคบุตร ▲ ลูกไฟจากคบเพลิงจำนวน 10 อันตกลงมาด้านล่าง เป็นสายดั่งน้ำตกเมื่อดึงล้อยด้วยชุดเดรสปิดซ้ำๆ

จะตกลงมาเป็นทางดั่งน้ำตกที่ด้านล่าง ผู้คนที่พากันไปเฝ้าชมแน่นขนัดใต้วิหารเชื่อกันว่าเมื่อลูกไฟถูกตัว สิ่งไม่ดีงามก็จะถูกปิดเป่าออกไป จากตนนำมาซึ่งอายุวรรณะ และพละนามัยอันแข็งแรง

พิธีสำคัญที่สุดจะอยู่ในคืนวันที่ 12 มีนาคม เมื่อโคมกระดาษคบเพลิง “คะโกะโตะมัทสึ” ยาว 7 เมตร หนัก 80 กิโล จำนวนเพิ่มเป็น 11 อัน ขึ้นไปหมุนที่ระเบียงที่ละอันๆ เป็นระยะเวลาราว 45 นาที ก่อนที่กระบวนของพระสงฆ์ 5 รูป ท่ามกลางเสียงดนตรีระงังกุ ประโคมตลอดทางจะ พากันเดินลงบันไดหินด้านทิศใต้ตรงเข้าไปในศาลาโอโคยะ ตักน้ำศักดิ์สิทธิ์นำไปถวายพระโพธิสัตว์ในวิหาร และดำเนินการสวดมนต์ต่อไปจนถึง เช้าวันที่ 15 เป็นอันเสร็จสิ้นพิธี หลังจากนั้น พระสงฆ์แต่ละรูปก็จะแยกย้ายกันกลับไป ดำเนินชีวิตประจำวันในกฎของตนเองต่อไป

ปีนี้เป็นปีที่ผู้เขียนมีโอกาสไปชมพิธี “ซุนิเอะ” บางส่วน ครั้งแรกไปเมื่อวันที่ 6 มีนาคม ซึ่งโคม 10 คนจะวิ่งแบกคบเพลิงหมุนบนระเบียง จากซ้ายไปขวาเท่านั้น ครั้งที่สองใน วันที่ 14 เมื่อโคมวิ่งคบเพลิงพร้อมกันทีเดียว 10 อันเป็นเวลา 10 นาทีเต็ม และพากันเดินลงมาทางบันได ด้านทิศใต้ โยนเศษไม้ของคบเพลิงให้ผู้คนที่มารอชม แม้จะไม่มีโอกาสเห็นพิธีสำคัญในคืนวันที่ 12 ที่ทางวัดจำกัดคนเข้าออกก็ตาม แต่ก็สามารถ สัมผัสความขลัง ความอลังการ และงดงามของแสงเพลิงจากคบเพลิงโอะโตะมัทสึยักษ์ได้ใกล้ชิด แถมยังเก็บไม้เสียบคบเพลิงมีตราประทับ

“วิหารนิงทสึโด” มาตั้งไว้บนหิ้งพระที่บ้านได้เป็นสิริมงคลกับเขาด้วยอันหนึ่ง

จะว่าไปแล้ว พิธี “ซุนิเอะ” นี้เป็นเสมือนหนึ่งในพิธีรับปีใหม่ เมื่ออย่าง เข้าฤดูใบไม้ผลิของวัดพุทธใหญ่ๆ หลายแห่งในนารา ผู้รู้เชื่อว่าแม้เนื้อหาของ พิธีจะแตกต่างกันบ้าง แต่การขอภัย และขอพรต่อพระพุทธรูปในพิธี นั้นน่าจะมีความหมายมาจากการขจัดสิ่งอัปมงคลก่อนรับปีใหม่ของชินโต นั้นเอง

หลักฐานหนึ่งที่บ่งบอกข้อสรุปข้างต้นของผู้รู้คือบทบาทของพระซุชิ ผู้เชี่ยวชาญด้านไสยศาสตร์ ซึ่งรับหน้าที่หัวหน้าคณะสงฆ์ 11 รูป นำสวด พร้อมโยนตัวไปด้านหน้าในวงที่มีเชือกศักดิ์สิทธิ์กันเขตแดนรอบๆ สิ่งเหล่านี้ ล้วนพบได้ในพิธีกรรมรับปีใหม่ของชินโต ที่ซึ่งบอกเอกลักษณ์ของพิธีกรรม ในพุทธศาสนาแบบญี่ปุ่นหรือเท่ากับว่าพุทธญี่ปุ่นนั้นเป็นพุทธที่มีความเชื่อ พื้นบ้านดั้งเดิมผสมผสานอยู่นั่นเอง

ผู้คนในนารา และคนไซพาพากันกล่าวกันมาช้านานว่า “หลังเสร็จสิ้น พิธีซุนิเอะ ความอบอุ่นก็จะมาเยือน” และดูเหมือนจะเป็นความจริง หลังจาก วันที่ 15 มีนาคมเป็นต้นมา อากาศก็เริ่มอุ่นขึ้นตามลำดับ

*ท่านใดที่สนใจอยากชมพิธีซุนิเอะนี้ แนะนำให้มาชมในวันที่ 14 เมื่อคบเพลิงโอะโตะมัทสึถูกหมุนพร้อมกัน 10 อันที่ระเบียงวิหารนิงทสึโด จาก 18:30 น. ราว 10 นาที นักท่องเที่ยวจะเข้าไปรอชมการหมุนคบเพลิงยักษ์ที่ได้ลานวิหารก็ได้หรือยืนชมห่างๆ ที่ลานด้านนอกก็ได้ แต่ต้องมาถึง ลักก่อน 17:00 น. จึงจะพอมียืนชม

- ▲ นำเสียบคบเพลิงที่ควันท่วมมากจนบดบังท้องฟ้าสีโคบอลท์บลู ไปเกือบหมด

- ▲ คืนวันที่ 6 มีนาคม คบเพลิง 10 อันจะถูกยกขึ้นมานบนระเบียงที่ละ อันๆ โคมจะหมุนคบเพลิงที่หัวมุมระเบียงทั้งสองด้าน